

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор _____ С.В. Іванов
(підпис)

« ___ » _____ 20 р.

СУДОВО-БУХГАЛТЕРСЬКА ЕКСПЕРТИЗА

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до практичних занять

для студентів напряму підготовки 6.030509 «Облік і аудит»,
в тому числі перепідготовка спеціалістів
за спеціальністю 7.03050901 «Облік і аудит»
денної та заочної форм навчання

Всі цитати, цифровий та фактичний
матеріал, бібліографічні відомості
перевірені. Написання одиниць
відповідає стандартам

Підпис(и) автора(ів) _____
« ___ » _____ 2013р.

СХВАЛЕНО
на засіданні кафедри
обліку і аудиту
Протокол № 8
від 09.12.2013 р.

Реєстраційний номер
електронних методичних
рекомендацій у НМВ 49.45-12.02.2014

Судово-бухгалтерська експертиза [Електронний ресурс] : методичні рекомендації до практичних занять для студентів напряму підготовки 6.030509 «Облік і аудит», в тому числі перепідготовка спеціалістів за спеціальністю 7.03050901 «Облік і аудит» денної та заочної форм навчання денної та заочної форм навч. / уклад. Л.М. Духновська. – К. : НУХТ, 2013. – 42 с.

Рецензент: **Н.І. Беренда**, канд. екон. наук

Укладач: **Л.М. Духновська**, канд. екон. наук

Відповідальний за випуск **Л.М.Чернелевський**, канд. екон. наук, проф.

Подано в авторській редакції.

1. ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ

На сучасному етапі розвитку економіки України відбувається реформування судово-правової системи держави, що супроводжується криміналізацією суспільства та значним зростанням правопорушень у господарській діяльності. Основним завданням чинного законодавства в Україні є захист законних інтересів держави, підприємців і споживачів у господарській сфері. Існуюча система юридичного обслуговування підприємств та населення забезпечує, як правило, нотаріальну або адвокатську підтримку. Тому нині є досить актуальним застосування економічних експертиз як джерела доказів у судових процесах.

Дана дисципліна викладається з метою поглиблення своїх професійних знань після опанування таких дисциплін як «Фінансовий облік», «Державний фінансовий контроль», «Організація і методика аудиту», «Облік на підприємствах малого бізнесу» тощо, а також оволодіння студентами спеціальними знаннями для їх майбутньої професійної діяльності в умовах ринкової економіки, які необхідні майбутньому фахівцю в галузі обліку і аудиту.

В умовах ринку, коли економічні відносини між суб'єктами господарювання вирішуються лише на підставі законів, нормативно-правових актів, у правовідносинах суб'єктів і об'єктів зростає значення судових експертиз.

Це обумовлює доцільність викладання дисципліни як «спеціального курсу», що по-перше, дає змогу студентам бути обізнаними з правовими та організаційними аспектами провадження справ в системі правоохоронних органів; по-друге опанувати спеціальні методики та прийоми експертного дослідження фінансово-господарської діяльності суб'єкта господарювання та, по-третє, навчитися застосовувати здобуті знання у майбутній професійній діяльності.

Предметом дисципліни «Судово-бухгалтерська експертиза» є механізм експертного дослідження фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання та його складові елементи, що відображають стан правових, організаційних, економічних, інформаційних та інших характеристик.

Міждисциплінарні зв'язки.

Міждисциплінарні зв'язки полягають у тому, що студенти, які вивчають дисципліну «Судово-бухгалтерська експертиза», вже опанували фахові дисципліни та здобули знання з макро- та мікроекономіки, статистики, теорії ймовірностей, бухгалтерського обліку, теорії фінансово-господарського контролю, економіки підприємства, фінанси підприємства, законодавства з питань провадження справ в системі правоохоронних органів щодо господарської та комерційної діяльності, судочинства, комерційної діяльності, правознавства, комп'ютерних технологій обробки економічної інформації та паралельно з опануванням таких дисциплін як державний фінансовий контроль, організація та методика аудиту, аналіз господарської діяльності, бухгалтерський облік в бюджетних установах, аудит у зарубіжних країнах

формує систему знань у процесі освітньо-професійної підготовки фахівців та передбачає ознайомлення слухачів з теоретичними положеннями, методологічними засадами, практикою експертного дослідження, що базуються на чинних нормативно-законодавчих актах процесуального та економічного змісту.

1.1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета дисципліни «Судово-бухгалтерська експертиза» - ознайомлення та оволодіння студентами теоретичними знаннями з правових й організаційних питань провадження справ в системі правоохоронних органів, з методики експертного дослідження фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання, а також навчитися застосовувати здобуті знання у майбутній професійній діяльності фахівцю в галузі фінансового контролю.

Завдання:

- опанування організаційно-правовими засадами судово-експертної діяльності;
- опанування методики судово-бухгалтерського експертного дослідження, яка базується на традиційних методичних прийомах фінансового контролю;
- творче застосування спеціальних знань та прийомів суміжних наук під час експертного дослідження, які допомагають розкрити, кваліфікувати та документально підтвердити порушення з ознаками зловживань;
- оволодіння «рефлексивним мисленням» під час розбору типових схем та сценаріїв злочинів у сфері економіки;
- оволодіння методикою складання науково обґрунтованих висновків експерта-бухгалтера для правоохоронних органів при вирішенні управлінських і кримінальних справ.

Основна мета методичних рекомендації – допомогти студентам розібратися в питаннях судово-бухгалтерської експертизи; надати їм необхідних теоретичних та практичних навичок; навчити їх кваліфікувати та документально підтверджувати порушення з ознаками зловживань.

Методичні рекомендації складаються з тем, що охоплюють програму дисципліни. Кожна тема містить: план проведення заняття, практичні завдання, тестові завдання, контрольні запитання.

ТЕМА 1. СУДОВІ ЕКСПЕРТИЗИ, ЇХНІ ЦІЛІ І ЗАВДАННЯ У ПРАВООХОРОННІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Мета заняття – засвоїти сутність судово-бухгалтерської експертизи як процесуальної дії, розуміти історичні аспекти розвитку судово-бухгалтерської експертизи, знати класифікаційні ознаки судових експертиз.

1.1. План проведення заняття

1. Поняття судових експертиз і використання їх у правоохоронній діяльності.
2. Історичні аспекти розвитку судово-бухгалтерської експертизи.
3. Відмінність судово-бухгалтерської експертизи від ревізії та аудиту.
4. Завдання та функції судово-бухгалтерської експертизи.
5. Класифікація судово-бухгалтерських експертиз.

1.2. Практичні завдання

Вправа 1.

Визначити, який вид експертизи буде призначено слідчим за даних обставин справи та кому може бути доручено проведення даної експертизи?

Дані для виконання:

Після розгляду та вивчення висновку експертизи слідчим встановлено, що експертом досліджено не всі надані об'єкти, тобто висновок є неповним. Шляхом допиту експерта слідчий не зміг усунути неповноту висновку, а тому вирішив призначити експертизу.

Вправа 2.

Визначити вид призначеної експертизи. Яким процесуальним документом оформлюється призначення такої експертизи? Кому буде доручено проведення цієї експертизи?

Дані для виконання:

Під час проведення первинної експертизи встановлення порушення чинних процесуальних норм, що регламентують порядок призначення та проведення експертизи. Крім того, у судді виникли сумніви у правильності висновку експерта, пов'язані з його недостатньою обґрунтованістю. У зв'язку з цим суд призначив проведення експертизи.

Вправа 3.

Віднести кожне з наведених тверджень до виду діяльності, якій воно характеризує. Результати оформити в таблиці наступної форми:

Таблиця 1.

Характерні риси ревізії, аудиту та судово-бухгалтерської експертизи

<i>Ревізія</i>	<i>Аудит</i>	<i>Судово-бухгалтерська експертиза</i>

Дані для виконання:

1. Дослідження обмежується матеріалами кримінальної справи.
2. Здійснюється на договірних засадах.
3. У результаті перевірки складається акт.
4. Завданням є сприяння збереженню державної власності, попередження і профілактика зловживань.
5. Здійснюють на добровільних засадах.
6. Контроль примусовий, здійснюється за розпорядженням вищих органів.
7. Є слідчою дією, яка проводиться після порушення кримінальної справи.
8. Підставою для проведення є постанова органу слідства.
9. Проведення зустрічної перевірки можливе лише з дозволу замовника.
10. Особа-виконавець не може здійснювати ніяких самостійних дій щодо збору та отримання додаткових матеріалів.
11. Посадова особа має право вилучати документи, опечатувати місця зберігання матеріальних цінностей, коштів і документів.
12. Здійснюється за планом роботи контролюючого органу без погодження з керівником підприємства, що перевіряється.

Вправа 4.

Визначити, яку саме експертизу(первинну, додаткову або повторну) призначить суддя.

Дані для виконання:

У судовому засіданні по кримінальній справі була розглянута судово-бухгалтерська експертиза, проведена в ході попереднього слідства. Стосовно експертизи у судді виникли додаткові запитання до експерта-бухгалтера, які неможливо було вирішити під час судового засідання. Для вирішення цих питань призначено судово-бухгалтерську експертизу.

1.3. Тестові завдання

1. Судово-бухгалтерська експертиза це:

- а) багатопредметні комісійні контрольні процедури;
- б) процесуальна дія, що полягає у вивченні експертом-бухгалтером матеріалів справи в межах його спеціальних знань на завдання слідчого або суду;
- в) процесуальна дія при розгляді майнових спорів.

2. Одним із завдань судово-бухгалтерської експертизи є:

- а) проведення аналізу фінансово-господарської діяльності з метою визначення способів підвищення її економічної ефективності;
- б) перевірка фактичного стану майна на підприємстві;
- в) визначення кола осіб, відповідальних за збереження матеріальних цінностей у період виникнення нестач і лишків.

3. Залежно від етапу вирішення справи призначаються такі види судово-бухгалтерської експертизи:

- а) досудова і судова;

- б) основна і додаткова;
- в) первинна і повторна.

4. Основна судово-бухгалтерська експертиза:

- а) повністю розв'язує поставлені перед нею завдання у справі, що розслідується;
- б) експертиза, при проведенні якої об'єкти досліджуються вперше;
- в) призначається судом після висновку первинної експертизи, коли поставлені перед експертом-бухгалтером завдання залишилися нерозв'язаними.

5. Додаткова експертиза — це один із видів експертизи:

- а) у процесі якої об'єкт досліджується вперше;
- б) призначається після розгляду судом висновку первинної експертизи, коли з'ясовується, що усунути неповноту або неясність висновку через допит експерта-бухгалтера не можна;
- в) призначається за ініціативою суду або за клопотанням учасників процесу, якого є сумніви в правильності висновку первинної експертизи, пов'язані з його необґрунтованістю.

6. У разі виникнення необхідності проведення дослідження нових об'єктів або встановлення інших обставин справи призначається:

- а) повторна експертиза;
- б) додаткова експертиза;
- в) нова експертиза.

7. Повторна судово-бухгалтерська експертиза призначається у разі, якщо:

- а) експерт-бухгалтер порушив процесуальні норми призначення і проведення судово-бухгалтерської експертизи та вийшов за межі своєї компетенції;
- б) експерт-бухгалтер надав неповний висновок і не відповів на всі поставлені перед ним запитання;
- в) обвинувачений спростував висновок експерта-бухгалтера, надавши нові матеріали, відомості яких суперечать дослідженим.

8. Проведення додаткової експертизи доручається:

- а) експерту, який проводив первинну експертизу;
- б) експерту-бухгалтеру або ревізору;
- в) іншому експерту або експертам.

9. Закон України «Про судову експертизу» ухвалено в:

- а) 1921 р.;
- б) 2001 р.;
- в) 1994 р.

10. У якій країні з'явилася судово-бухгалтерська експертиза:

- а) Франції;
- б) Італії;
- в) Англії.

11. Відмінність між судово-бухгалтерською експертизою і ревізією визначається за:

- а) об'єктом;

- б) суб'єктом;
- в) методами;
- г) усі відповіді правильні.

1.4. Контрольні запитання

1. В чому полягає сутність судово-бухгалтерської експертизи?
2. Чи є судово-бухгалтерська експертиза методом господарського контролю?
3. Які спільні риси та відмінності між судово-бухгалтерською експертизою та ревізією?
4. Чим відрізняється аудит від судово-бухгалтерської експертизи?
5. Які особливості притаманні судово-бухгалтерській експертизі?
6. З яким історичним періодом пов'язують виникнення судово-бухгалтерської експертизи?
7. В який період та за якими напрямками судово-бухгалтерська експертиза розвивалась найбільш інтенсивно?
8. Що розуміють під терміном «спеціальні знання»? Які знання є спеціальними для бухгалтера?
9. За якими ознаками класифікують судово-бухгалтерські експертизи?
10. Основні види судово-бухгалтерських експертиз.
11. Для чого призначені додаткова та повторна судово-бухгалтерські експертизи? Які між ними існують відмінності?

Література [1,3,4,5,7,10,16,21]

ТЕМА 2. МЕТОДОЛОГІЯ СУДОВО-БУХГАЛТЕРСЬКОЇ ЕКСПЕРТИЗИ

Мета заняття - засвоїти методичні способи та принципи судово-бухгалтерської експертизи.

2.1. План проведення заняття

1. Предмет судово-бухгалтерської експертизи.
2. Об'єкти судово-бухгалтерської експертизи.
3. Принципи судово-бухгалтерської експертизи.
4. Метод судово-бухгалтерської експертизи і його методичні способи.

2.2. Практичні завдання

Вправа 1

Визначити, які з питань відносяться до компетенції судових експертів. За питаннями, поставленими в межах компетенції експерта-бухгалтера, визначити, які об'єкти необхідно дослідити.

Дані для виконання:

У результаті того, що слідчий Гриневич В.О. не змогла вирішити питання без належних знань у галузі бухгалтерського обліку на стадії попереднього слідства 20.02.2013р., у Київський науково-дослідний інститут судових експертиз для проведення судово-бухгалтерської експертизи надано матеріали

кримінальної справи № 247856 від 12.02.2013р. при постанові слідчого прокуратури м. Києва Сидорчук В.О.

На вирішення бухгалтерської експертизи були поставлені такі питання:

1. Чи обґрунтовано сплачено заробітну плату Кулініч В.М. за січень 2013р.?
2. У який період утворилась нестача на складі, встановлена актом інвентаризації № 124 від 10.01.2013р. у сумі 21000 грн., і хто відповідав за збереження ТМЦ у цей період?
3. Чи належать підписи посадових осіб у акті списання матеріальних цінностей № 145-05/01 відповідним посадовим особам?

Вправа 2

Визначити, які з питань відносяться до компетенції судових експертів. За питаннями, поставленими в межах компетенції експерта-бухгалтера, визначити, які об'єкти необхідно дослідити.

Дані для виконання:

Прокуратурою Святошинського району вивчається кримінальна справа № 08-195 про посадові зловживання на підприємстві „ОЛДА”, яка відповідно до постанови слідчого поставила перед експертом-бухгалтером такі питання:

1. Чи правомірно висунуте обвинувачення відносно посадових зловживань, здійснених на підприємстві „ОЛДА”?
2. Хто саме з робітників підприємства винний у цих зловживаннях?

Первинна ревізія на підприємстві „ОЛДА” була проведена 10.02.2013р., повторна – 01.06.2013р.

Для проведення експертизи експерту-бухгалтеру був наданий акт КРУ від 10.02.2013р. та матеріали кримінальної справи в обсязі двох томів.

Після ознайомлення з даними матеріалів експерт-бухгалтер надав прокуратурі Святошинського району висновок про неправомірність висунутих обвинувачень.

Вправа 3

Визначити, які документи необхідні для вирішення поставленого питання.

Дані для виконання:

До науково-дослідного інституту судових експертиз м. Харкова 05.02.2013р. надійшли матеріали кримінальної справи № 15-190 та документи підприємства «ВІТА» при постанові слідчого прокуратури м. Харкова Дяченко В.Д. про призначення судово-бухгалтерської експертизи.

На вирішення експертизи поставлене таке питання:

1. Перевірити, чи підтверджується документально висновок ревізора КРУ м. Харкова (акт ревізії від 05.02.2013р. за № 25) щодо нецільового використання підзвітних коштів на підприємстві «ВІТА», призначених для службових відряджень.

За актом ревізії від 05.02.2013р. за № 25 виявлено махінацію з видачею авансових сум на відрядження. Встановлено, що бухгалтерія підприємства «ВІТА» здійснювала видачу грошових коштів на відрядження трьом особам,

але після проведення ревізії підтверджується факт відрядження одного працівника.

На експертизу надані такі матеріали: Касова книга; Касовий звіт.

Вправа 4

Визначити, чи всі необхідні документи надані експерту для проведення дослідження.

Дані для виконання:

До науково-дослідного інституту судових експертиз м. Києва 10.04.2013р. надійшли матеріали кримінальної справи № 233096 та документи ПАТ «Логос» при постанові судді Шевченківського районного суду м. Києва Степаненко В.О. Про призначення судово-бухгалтерської експертизи з питань визначення цільового витрачання виробничих запасів станом з 01.01.20012р. по 01.01.2013р. На розгляд експерту надані такі документи:

- картки складського обліку;
- установчі документи;
- лімітно-забірні картки;
- договори про матеріальну відповідальність комірників;
- акт ревізії КРУ м. Києва від 01.02.2013р. за № 23.

Вправа 5

Згрупувати об'єкти судово-бухгалтерської експертизи за відповідними даними. Відповідь оформити в таблиці наступної форми:

Таблиця 2.

Класифікація об'єктів судово-бухгалтерської експертизи

Об'єкти судово-бухгалтерської експертизи	
Загальні	Спеціальні

Дані для виконання:

1. Табель обліку робочого часу
2. Платіжне доручення
3. Позовна заява
4. Акт приймання-передачі основних засобів
5. Акт ревізії
6. Накладні
7. Прибутковий касовий ордер
8. Видатковий касовий ордер
9. Протокол про внесення об'єктів основних засобів до статутного капіталу та погодження їх вартості
10. Свідоцтво на право користування майном, природними ресурсами
11. Розрахунково-платіжна відомість
12. Журнали та відомості
13. Головна книга
14. Ухвала суду про призначення почеркознавчої експертизи
15. Акти введення в експлуатацію основних засобів

16. Лімітно-забірні картки
17. Рахунки-фактури
18. Ліцензії
19. Висновок експерта-криміналіста
20. Відомість нарахування амортизації
21. Постанова про арешт майна
22. Фінансова звітність

Вправа 6

Визначити, які з наведених принципів належать до принципів судово-бухгалтерської експертизи та пояснити їх значення.

Дані для виконання:

1. Принцип науковості.
2. Принцип повноти.
3. Принцип законності.
4. Принцип економічності.
5. Принцип незалежності експерта-бухгалтера.
6. Принцип обачності.
7. Принцип суттєвості.
8. Принцип професіоналізму.
9. Принцип раціональності.
10. Принцип об'єктивності.

2.3. Тестові завдання.

1. Предметом судово-бухгалтерської експертизи є:

- а) вся господарська діяльність підприємства;
- б) зловживання власником своїми правами та обов'язками в збиток іншим власникам і державі;
- в) явища та процеси, які відображені або мали бути відображені в бухгалтерському обліку та звітності та які стали об'єктом розслідування чи судового розгляду.

2. До об'єктів судово-бухгалтерської експертизи належать:

- а) всі бухгалтерські документи, з якими працює експерт-бухгалтер;
- б) документи, зазначені в постанові про призначення експертизи та безпосередньо надані експерту-бухгалтеру слідчим або судом;
- в) система економічної інформації, відображена в різних документах, які складаються у процесі господарської діяльності підприємства.

3. Об'єкти судово-бухгалтерської експертизи поділяють на:

- а) основні та додаткові;
- б) загальні та спеціальні;
- в) бухгалтерські та ін.

4. Первинні документи, реєстри обліку, бухгалтерська звітність належать до:

- а) основних об'єктів судово-бухгалтерської експертизи;
- б) спеціальних об'єктів судово-бухгалтерської експертизи;

в) загальних об'єктів судово-бухгалтерської експертизи.

5. Спеціальними об'єктами судово-бухгалтерської експертизи є:

а) установчі документи підприємства;

б) Головна книга;

в) висновок експерта-криміналіста.

6. Під час проведення судово-бухгалтерської експертизи можна використовувати:

а) перевірку та відновлення кількісно-сумового обліку;

б) контрольне придбання та хронологічну перевірку руху цінностей;

в) нормативно-правову перевірку.

7. Дослідження документа щодо наявності всіх обов'язкових реквізитів є:

а) формальною перевіркою;

б) зустрічною перевіркою;

в) аналітичною та логічною перевірками.

8. Порівняння двох примірників одного документа, які зберігаються на різних підприємствах, називають:

а) взаємною перевіркою;

б) формальною перевіркою;

в) зустрічною перевіркою.

9. До загальнонаукових методів належить:

а) економічний аналіз;

б) формальна перевірка документів;

в) аналогія і моделювання;

г) арифметична перевірка.

2.4. Контрольні запитання

1. Визначте предмет судово-бухгалтерської експертизи.

2. Що розуміють під об'єктом судово-бухгалтерської експертизи?

3. На які групи поділяють об'єкти судово-бухгалтерської експертизи?

4. Які документи належать до загальних об'єктів судово-бухгалтерської експертизи?

5. Види спеціальних об'єктів судово-бухгалтерської експертизи.

6. Схарактеризуйте принципи судово-бухгалтерської експертизи.

7. У чому полягає метод судово-бухгалтерської експертизи?

8. Схарактеризуйте загальнонаукові методи дослідження.

9. Розкрийте систему розрахунково-аналітичних методичних способів судово-бухгалтерської експертизи.

Література [9,10,12,15,23]

ТЕМА 3. СУБ'ЄКТИ СУДОВО-БУХГАЛТЕРСЬКОЇ ЕКСПЕРТИЗИ

Мета завдання – засвоїти повноваження суб'єктів призначення та проведення судово-бухгалтерської експертизи.

3.1. План проведення заняття

1. Види суб'єктів судово-бухгалтерської експертизи.
2. Права, обов'язки та відповідальність експерта-бухгалтера.
3. Порядок атестації судових експертів.

3.2. Практичні завдання

Вправа 1

З наведеного переліку осіб визначити суб'єктів призначення та проведення судово-бухгалтерської експертизи. Відповідь оформити в таблиці наступної форми:

Таблиця 3

Суб'єкти судово-бухгалтерської експертизи

№ з/п	Суб'єкти призначення	Суб'єкти проведення	Особи, що не є суб'єктами бухгалтерської експертизи

Дані для виконання:

1. Слідчий податкової міліції.
2. Слідчі прокуратури.
3. Власники (засновники) підприємства.
4. Ревізор.
5. Аудитор.
6. Голова інвентаризаційної комісії.
7. Суд.
8. Слідчі органи внутрішніх справ.
9. Інспектор податкової служби.
10. Експерт-бухгалтер.

Вправа 2

Вибрати з наведено переліку ті положення, що характеризують права експерта-бухгалтера, та ті, що характеризують його обов'язки. Відповідь оформити в таблицю:

Таблиця 4

Права та обов'язки експерта-бухгалтера

Права експерта-бухгалтера	Обов'язки експерта-бухгалтера

Дані для виконання:

1. З'явитися за викликом органу, який призначив судово-бухгалтерську експертизу.

2. Ознайомлюватися з матеріалами справи й подавати клопотання про надання додаткових документів.

3. Вказувати у висновку судової експертизи на виявлені в процесі її проведення факти, що мають значення для справи та з приводу яких йому не були поставлені запитання.

4. Провести повне дослідження і дати обґрунтований та об'єктивний письмовий висновок.

5. На вимогу органу дізнання, слідчого, прокурора, судді, суду дати роз'яснення щодо змісту даного ним висновку.

6. Подавати скарги на дії особи, у впровадженні якої перебуває справа, якщо ці дії порушують права судового експерта.

7. Заявити самовідвід за наявності передбачених законодавством підстав, які унеможливають його участь у справі.

8. З дозволу осіб або органу, які призначили судову експертизу, бути присутнім під час проведення слідчих чи судових дій.

9. Одержувати винагороди за проведення судової експертизи, якщо її виконання не є службовим завданням.

Вправа 3

Визначити чи є правомірними дії кожного із суб'єктів у наведеній ситуації.

Дані для виконання:

У процесі розслідування кримінальної справи за постановою слідчого Печерського райвідділу внутрішніх справ на ТОВ «ОЛДА» проведено інвентаризацію. У роботі інвентаризаційної комісії брав участь судовий експерт-бухгалтер Іванько С.П., який раніше працював бухгалтером на даному підприємстві. Посилаючись на діюче законодавство, слідчий виніс С.П. Іванько догану за порушення прав експерта-бухгалтера. Іванько С.П. оскаржив дії слідчого.

Вправа 4

Вказати чи є правомірними дії експерта-бухгалтера та назвати нормативний документ, який при цьому керувався експерт-бухгалтер або який нормативний документ він порушив.

Дані для виконання:

При проведенні дослідження експерт-бухгалтер Ніколайчук О.В. звернувся до бухгалтерії підприємства ТОВ «Онтайм» з проханням надати йому для дослідження додаткові документи: Головну книгу, реєстри обліку та фінансову звітність.

Вправа 5

З наведених положень обрати ті, що описують дії, які експерт-бухгалтер має право вчинити, а які – ні. Відповідь оформити в таблицю наступної форми:

Можливі та недопустимі дії експерта-бухгалтера

Експерт-бухгалтер має право	Експерт-бухгалтер не має право

Дані для виконання:

1. Ознайомлюватися з матеріалами справи й подавати клопотання про надання додаткових документів.
2. Зазначати у висновку судової експертизи виявлені під час її проведення факти, що мають значення для розслідування справи та з приводу яких йому не поставлені питання слідчим або судом.
3. Досліджувати матеріали, які не зазначені в постанові про призначення експертизи та які не є об'єктом розслідування.
4. З дозволу особи або органу, які призначили судову експертизу, бути присутнім під час проведення слідчих дій, ставити допитуваним особам питання, пов'язані з предметом судово-бухгалтерської експертизи.
5. Подавати скарги на дії особи, у провадженні якої перебуває справа, якщо ці дії порушують права експерта-бухгалтера.
6. Самостійно збирати й вилучати нові необхідні для надання висновку матеріали.
7. Одержувати винагороди за проведення судової експертизи, якщо її виконання не є службовим завданням.
8. Проводити ревізію, брати участь у проведенні інвентаризації, проводити експертизу, пов'язану із дослідженням документів підприємств, у яких бухгалтер-експерт раніше працював.
9. Вести переговори з обвинуваченим про обставини справи самостійно, без відома слідчого чи суду.
10. Зберігати матеріали кримінальної чи цивільної справи, за якою проводиться судово-бухгалтерська експертиза, поза службовим приміщенням, в якому проводиться експертиза.

3.3. Тестові завдання**1. Суб'єктами призначення судово-бухгалтерської експертизи є:**

- а) податковий інспектор;
- б) експерт-бухгалтер;
- в) ревізор;
- г) суддя або слідчий.

2. Кваліфікацію судового експерта фахівцям науково-дослідних інститутів судових експертиз та інших державних експертних структур присвоює:

- а) Міністерство юстиції України;
- б) Експертно-кваліфікаційна комісія (ЕКК) науково-дослідних інститутів судових експертиз;
- в) Аудиторська Палата України;
- г) Центральна експертно-кваліфікаційна комісія (ЦЕКК) Міністерства юстиції України.

3. Відповідно до Закону України «Про судову експертизу», здійснювати експертну діяльність мають право:

- а) судові експерти, які пройшли атестацію;
- б) юридичні та фізичні особи з юридичною або економічною освітою;
- в) державні спеціалізовані установи та відомчі служби судових експертиз.

4. Свідоцтво про присвоєння кваліфікації судового експерта фахівцям науково-дослідних інститутів дійсне протягом:

- а) трьох років;
- б) п'яти років;
- в) семи років.

5. Суб'єктом проведення судово-бухгалтерської експертизи є:

- а) керівник підприємства;
- б) керівник науково-дослідного інституту судових експертиз;
- в) експерт-бухгалтер.

6. Відповідно до Закону України «Про судову експертизу» судовими експертами не можуть бути особи:

- а) які не є громадянами України;
- б) які визнані недієздатними;
- в) які не мають диплома про вищу освіту за юридичним чи економічним фахом.

7. Експерт-бухгалтер — це:

а) висококваліфікований фахівець у галузі бухгалтерського обліку, аналізу та господарського контролю, який пройшов атестацію та отримав свідоцтво про присвоєння кваліфікації судового експерта;

б) висококваліфікований фахівець у галузі економіки та права, який пройшов атестацію та отримав свідоцтво про присвоєння кваліфікації судового експерта;

в) особа, яка має стаж практичної роботи бухгалтером або експерт-бухгалтером понад три роки та вищу економічну освіту.

3.4. Контрольні запитання

1. Схарактеризуйте суб'єкти судово-бухгалтерської експертизи.
2. Розкрийте сутність дій слідчого чи судді в процесі проведення судово-бухгалтерської експертизи.
3. Висвітліть функції експертно-кваліфікаційної комісії.
4. Вимоги для отримання кваліфікації судового експерта.
5. В яких випадках судовий експерт може бути позбавлений кваліфікації?
6. Назвіть обов'язки експерта-бухгалтера.
7. Якими правами наділені суб'єкти проведення судово-бухгалтерської експертизи?
8. Який порядок оплати праці судового експерта?
9. Як проводиться атестація судових експертів?

Література [7, 10,18]

ТЕМА 4. ПРОЦЕС СУДОВО-БУХГАЛТЕРСЬКОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ТА ЇЇ СТАДІЇ

Мета заняття – засвоїти основні теоретичні засади щодо порядку призначення судово-бухгалтерської експертизи та її планування.

4.1. План проведення заняття

1. Організація судово-бухгалтерської експертизи в Україні.
2. Порядок призначення судово-бухгалтерської експертизи.
3. Планування роботи експерта-бухгалтера.
3. Стадії судово-бухгалтерської експертизи.

4.2. Практичні завдання

Вправа 1

Визначити, які питання можуть бути поставлені слідчим на розв'язання експерта-бухгалтера в наведеній ситуації. Заповнити на основі наведених даних постанову про призначення судово-бухгалтерської експертизи.

Дані для виконання:

Слідчим РВ УМВС Шевченківського району в м. Києві старшим лейтенантом Коваленко К.С. за кримінальною справою №76473, порушеною за обвинуваченням головного бухгалтера ПАТ «Комекс» Дайнеко О.М. у нецільовому використанні підзвітних сум в розмірі 183560грн. за період 2011р. по 2013 р., призначена судово-бухгалтерська експертиза. На дослідження експерту-бухгалтеру надано 5 томів кримінальної справи.

Вправа 2

Скласти на основі наведених даних завдання на проведення судово-бухгалтерської експертизи.

Дані для виконання:

Для проведення судово-бухгалтерської експертизи, призначеної за справою №356, порушеною слідчим УМВС в Печерському районі Білик Р.П. 7 жовтня 2013р. за обвинуваченням головного бухгалтера ТОВ «Веселка» М.В. Довгопол, призначено експерта-бухгалтера Київського науково-дослідного інституту судових експертиз Степаненко О.Г. Керівником управління судово-бухгалтерської експертизи Вахненком С.К. встановлено термін проведення експертизи 14 днів.

Вправа 3

Визначити питання, які можуть бути поставлені слідчим на розв'язання експерта-бухгалтера у наведеній ситуації. Скласти на основі наведених даних постанову про призначення судово-бухгалтерської експертизи та завдання на її проведення.

Дані для виконання:

Начальником СВ ДПІ сержантом податкової міліції Бондаренко Н.П. призначена судово-бухгалтерська експертиза за справою №8703 за

обвинуваченням директора ТОВ «Лелека» Ясинської Н.М. в ухиленні від сплати податків до бюджету. Проведення експертизи доручено експерту-бухгалтеру Київського науково-дослідного інституту судових експертиз О.С. Гармаш. Керівником управління судово-бухгалтерської експертизи встановлено строк її проведення з 04.11.2013р. по 15.11.2013р. За одну годину роботи експерта-бухгалтера встановлена ставка в розмірі 25,50грн.

Вправа 4

Визначити, яких документів не вистачає в справі для проведення судово-бухгалтерської експертизи та заповнити клопотання про надання додаткових матеріалів.

Дані для виконання:

На вирішення судово-бухгалтерської експертизи, призначеної постановою слідчого №166 від 18.12.2013р. за кримінальною справою №97643, поставлено питання про те, чи підтверджуються висновки ревізора щодо розміру необґрунтовано списаних підзвітних сум директора Лінейцева Г.Н. й бухгалтера Ярїз К.Л. та необґрунтовано оплачених витрат на відрядження до м. Прага.

У якості об'єктів дослідження експерту-бухгалтеру надані наступні документи:

- авансові звіти з виправдовуючи ми документами (накладними, квитанми на проїзд) за період з 01.01. 2011р. по 01.10.2013р.;
- видаткові касові ордера і прибуткові касові ордера за період з 01.01. 2011р. по 01.10.2013р.;
- облікові реєстри за період з 01.01. 2011р. по 01.10.2013р.;
- акт ревізії від 29.11.2013р.;
- висновок експерта-почеркознавця.

Вправа 4

Скласти план-графік проведення судово-бухгалтерської експертизи на основі наведених даних.

Дані для виконання:

Постановою слідчого РВ УМВС Ніжинського району в Чернігівській області від 11 листопада 2013р. призначена судово-бухгалтерська експертиза за кримінальною справою №2456 за обвинуваченням головного бухгалтера ТОВ «Плеяда» у розкраданні готівки шляхом викривлення даних про нараховану заробітну плату.

На вирішення експерта-бухгалтера поставлено наступні завдання:

1. Розрахувати компенсацію за втрату частини заробітної плати всім працівникам підприємства (148 осіб) за період з 2012р. по 2013р.
2. Перевірити висновки ревізії щодо необґрунтованого нарахування заробітної плати шляхом завищення тарифних розцінок.

Для проведення експертизи залучено експертів-бухгалтерів О.А. Сидорчук, І.В. Тимофєєву, Т.С. Швачко, Н.О. Мовчан. Строк проведення експертизи – з 09.12.3013р. по 27.12.2013р.

4.3. Тестові завдання

1. Експертну діяльність в Україні регулює:

- а) Кабінет Міністрів України;
- б) Верховна Рада України;
- в) Міністерство юстиції України;
- г) Прокуратура України;
- д) Координаційна рада з проблем судової експертизи при Міністерстві юстиції України.

2. Судово-бухгалтерська експертиза:

- а) є обов'язковою слідчою дією;
- б) призначається слідчим, суддею або судом, коли є потреба у знаннях з бухгалтерського обліку, економічного аналізу, господарського контролю;
- в) призначається на замовлення обвинуваченого.

3. Суть справи, яка розслідується слідчим або розглядається в суді, та обставини, що зумовили необхідність призначення експертизи, викладаються у такій частині постанови про призначення судово-бухгалтерської експертизи:

- а) вступній;
- б) описовій;
- в) дослідній.

1. Постанова про призначення судово-бухгалтерської експертизи складається з таких частин:

- а) вступної, описової, результативної;
- б) вступної, дослідної, регулятивної;
- в) описової, основної, результативної.

2. На підготовчій стадії судово-бухгалтерської експертизи здійснюється:

- а) підбір нормативно-правових актів з досліджуваних питань;
- б) складання плану-графіка;
- в) виконання дослідницьких процедур.

3. Для призначення судово-бухгалтерської експертизи суддя складає:

- а) завдання на проведення експертизи;
- б) постанову про призначення судово-бухгалтерської експертизи;
- в) ухвалу про призначення судово-бухгалтерської експертизи.

4. У результативній частині постанови про призначення судово-бухгалтерської експертизи зазначається:

- а) номер цивільної або кримінальної справи, за якою призначається експертиза;
- б) підстави для призначення судово-бухгалтерської експертизи;
- в) перелік матеріалів справи, які надаються експерту-бухгалтеру для дослідження обставин справи.

5. Метою планування судово-бухгалтерської експертизи є:

- а) визначення строку проведення експертизи;
- б) раціональна організація роботи експерта-бухгалтера;
- в) встановлення оплати за 1 год роботи експерта-бухгалтера.

6. На організаційно-методичній стадії судово-бухгалтерської експертизи здійснюється:

- а) визначення кола питань, що потребують дослідження;
- б) складання плану-графіка;
- в) групування недоліків і відхилень, виявлених у процесі дослідження.

7. На стадії узагальнення та оцінювання результатів судово-бухгалтерської експертизи здійснюється:

- а) розроблення методики проведення експертизи;
- б) виконання дослідницьких процедур;
- в) групування недоліків і відхилень, виявлених у процесі дослідження.

4.4. Контрольні запитання

1. Як організовується судово-бухгалтерська експертиза в Україні?
2. В яких випадках може призначатися судово-бухгалтерська експертиза?
3. Який документ складає слідчий або суд у разі призначення судово-бухгалтерської експертизи?
4. З якою метою планується судово-бухгалтерська експертиза?
5. Схарактеризуйте процес судово-бухгалтерської експертизи.
6. Назвіть особливості судово-бухгалтерської експертизи на організаційно-методичній стадії.

Література [7, 10,12,13,14,18,23]

ТЕМА 5. ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СУДОВО-БУХГАЛТЕРСЬКОЇ ЕКСПЕРТИЗИ

Мета заняття - засвоїти основні теоретичні засади щодо інформаційного забезпечення судово-бухгалтерської експертизи.

5.1. План проведення заняття

1. Зміст і завдання інформаційного забезпечення судово-бухгалтерської експертизи.
2. Організація інформаційного забезпечення судово-бухгалтерської експертизи.
3. Застосування автоматизованої системи оброблення інформації в судово-бухгалтерській експертизі.

5.2. Практичні завдання

Вправа 1

Пов'язати наведені поняття з їх визначенням

Дані для виконання:

Таблиця 6

Поняття	Визначення
1	2
(1) Стохастичний аналіз	А. Використовується для визначення тісноти зв'язку між показниками, які не пов'язані між собою функціонально
(2) Дисперсійний аналіз	Б. Спосіб дослідження, за допомогою якого встановлюється законність здійснених і відображених у документах операцій. Експерт-бухгалтер аналізує відповідність змісту документів, якими оформлюються господарські операції, нормативно-правовим актам.
(3) Кореляційно-регресійний аналіз	В. Передбачає вивчення масових емпіричних знань шляхом побудови моделей зміни показників за рахунок факторів, які не знаходяться в прямій взаємозалежності та взаємообумовленості
(4) Формальна перевірка	Г. Спосіб дослідження, за допомогою якого перевіряють правильність розрахунків різних показників, здійснених у процесі господарської діяльності та наведених у документах.
(5) Нормативно-правова перевірка	Д. Спосіб, який використовується для визначення правильності та повноти оформлення й заповнення необхідних реквізитів документа, встановлення відповідності підписів осіб, які склали документ. Цей спосіб дає змогу переконатися, що для оформлення певної господарської операції використано бланк відповідної форми.
(6) Арифметична перевірка	Е. Спосіб, який полягає в тому, що експерт-бухгалтер виявляє недоліки в хронологічній послідовності здійснення господарських операцій чи складання документів, систематизує їх за економічною однорідністю операцій
(7) Хронологічна перевірка	Є. Статистичний метод аналізу результатів спостережень, який залежить від різних одночасно діючих факторів вибору найважливіших з них та оцінку їх впливу
(8) Зустрічна перевірка	Ж. Спосіб, який дає можливість здійснювати взаємний контроль двох чи більше документів, пов'язаних між собою єдністю операцій.
(9) Взаємна перевірка	З. На основі дослідження первинних документів з оприбуткування або витрачання цінностей повністю відновлюється його кількісний облік.
(10) Аналітична та логічна перевірка	И. Суть цього способу полягає в наступному: до залишку товару певного найменування, зазначеного в інвентаризаційному описі на початок інвентаризаційного періоду, додається кількість такого самого товару, що надійшов за весь досліджуваний період, потім віднімається кількість витрачених товарів того ж найменування за той самий період за документальними даними. Отриману кількість називають максимально можливим залишком, який порівнюється з кількістю товару цього найменування, зазначеного в інвентаризаційному описі на кінець інвентаризаційного періоду.
(11) Відновлення кількісно-сумового обліку	І. Спосіб порівняння двох примірників одного й того самого документа, які зберігаються на різних підприємствах або в підрозділах одного підприємства.
(12) Контрольне порівняння залишків	Й. Перевірку документів експерт-бухгалтер проводить за необхідності групування виявлених однорідних порушень нормативно-правових актів за видами господарських операцій, що досліджуються, і використання елементів логіки в дослідженні показників, які містяться в первинних документах, що надані для дослідження

Вправа 2

Визначити способи документального контролю, які можуть бути використані експертом-бухгалтером для виявлення наведених невідповідностей.

Дані для виконання:

1. Невідповідність реквізитів підприємства та печатки на податковій накладній.
2. У прибутковому касовому ордері відсутній підпис керівника.
3. Сировина, що надійшла від постачальника, не відображена в обліку.
4. Витрачання меншої кількості сировини на виробництво продукції, ніж це передбачено за нормами.
5. Включення у відомість на видачу заробітної плати прізвища працівника, який був прийнятий на роботу лише в наступному місяці.
6. Підпис одержувача на видатковому касовому ордері не відповідає справжньому.
7. Загальний підсумок по платіжній відомості не відповідає сумам оплати праці, наведеним у ній.
8. Дані платіжної відомості не відповідають даним табелів обліку використання робочого часу (по окремих працівниках).
9. Видача готівки з каси оформлена видатковим касовим ордером не встановленої форми.
10. При розрахунку ЄСВ застосована неправильна ставка відрахувань.
11. Невідповідність даних матеріального звіту про витрачання сировини та матеріалів даним складського обліку.
12. В авансовому звіті відсутні номер і підпис підзвітної особи.
13. В порівняльній відомості, складеній за результатами інвентаризації, неправильно відображено підсумок.
14. Несвоєчасне оприбуткування готівки в касу.
15. Відображення в акті виконаних робіт таких обсягів, на які не оформлені наряди.
16. За результатами інвентаризації в порівняльній відомості неправильно розраховано суму природного убутку.
17. Підсумок по авансовому звіту не відповідає записам наданих виправдовуючих документів про витрачені підзвітні суми.
18. Неправомірність використання податкової соціальної пільги при обчисленні ПДФО для працівників підприємства.
19. У платіжній відомості підроблено підпис отримувача заробітної плати.
20. Не своєчасна сплата підприємством податку на додану вартість.

Вправа 3

Необхідно:

- визначити, які первинні документи підлягають дослідженню експертом-бухгалтером у наведеній ситуації;

- зазначити, яку інформацію надають ці документи для встановлення фактичних обставин справи;
- вказати способи дослідження матеріалів справи, які необхідно використати експерту-бухгалтеру для з'ясування обставин даної справи;
- побудувати декілька гіпотез щодо причин утворення нестачі.

Дані для виконання:

При проведенні інвентаризації незавершеного виробництва на Київському м'ясокомбінаті станом на 20 грудня 2013 року виявлено нестачу яловичини в кількості 800кг на суму 52800грн. За виявленим фактом порушено кримінальну справу. Для повного та об'єктивного з'ясування її обставин слідчим прокуратури призначено судово-бухгалтерську експертизу.

5.3. Тестові завдання.

1. Семантика — це:

- а) структура економічної інформації;
- б) властивості економічної інформації;
- в) зміст економічної інформації.

2. Елемент інформаційної сукупності, який складається із ряду символів, називають:

- а) реквізитом;
- б) економічним показником;
- в) масивом.

3. За стабільністю використання економічну інформацію поділяють на:

- а) недостатню, достатню, надмірну;
- б) постійну та змінну;
- в) директивну та розпорядчу.

4. Сукупність даних економічного характеру про факти, що відбулися у діяльності підприємства та відображені у звітності, називають:

- а) економічною інформацією;
- б) організаційно-управлінською інформацією;
- в) технологічною інформацією;
- г) фактографічною інформацією.

5.4. Контрольні запитання

1. Схарактеризуйте поняття «інформація» та «повідомлення».
2. Які особливості має економічна інформація?
3. На які структурні частини поділяється одиниця інформаційної сукупності?
4. Класифікуйте економічну інформацію.
5. Яка інформація належить до оперативної, поточної, постійної та змінної?
6. Завдання інформаційного забезпечення.
7. Використання автоматизованої системи оброблення інформації в процесі судово-бухгалтерської експертизи.

Література [9,10,19]

ТЕМА 6. МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ СУДОВО-БУХГАЛТЕРСЬКОЇ ЕКСПЕРТИЗИ

Мета заняття – дослідити методику проведення судово-бухгалтерської експертизи при перевірці операцій з основними засобами, нематеріальними активами, оборотними коштами, а також зобов'язаннями.

6.1. План проведення заняття

1. Експертне дослідження операцій з грошовими коштами.
2. Методика експертного дослідження операцій з основними засобами і нематеріальними активами.
3. Методика експертного дослідження операцій з матеріальними запасами.
4. Організація й особливості проведення судово-бухгалтерської експертизи виробництва і реалізації продукції, товарів, робіт та послуг.
5. Бухгалтерська експертиза операцій з праці та її оплати.
6. Проведення експертизи при виявленні та розслідування правопорушень, пов'язаних із ухилянням від сплати податків.
7. Судово-бухгалтерська експертиза фінансових результатів діяльності підприємства

6.2. Практичні завдання

Вправа 1

Експерту-бухгалтеру необхідно перевірити правильність визначення нарахованої амортизації за березень 2013 року. Фактична сума амортизації по підприємству склала 1528 грн.

Дані для виконання:

Первісна вартість введеного у грудні 2010 р. верстата 80000 грн., термін його корисного використання - 5 років. Очікується, що ліквідаційна вартість верстата становитиме 5000 грн. Сума амортизації була підрахована кумулятивним методом.

Вправа 2

При проведенні судово-бухгалтерської експертизи ТМЦ необхідно перевірити підтвердити правильність визначення первісної вартості придбаних ТМЦ.

Дані для виконання:

Підприємство придбало через посередницьку фірму два комплекти запасних частин для ремонту технологічних ліній. Вартість одного комплекту - 15000 грн. (в т. ч. ПДВ). Сума комісійної винагороди посереднику - 400 грн. (без ПДВ), вартість доставки на підприємство - 500 грн. (без ПДВ), оплата за підключення до мережі газопостачання - 1500 грн. (без ПДВ), вартість нових контейнерів для зберігання запчастин - 350 грн. (без ПДВ). Фактична сума

первісної вартості придбаних ТМЦ за даними підприємства становила 27400грн.

Вправа 3

Провести судово-бухгалтерську експертизу достовірності розрахунку виробничої собівартості продукції. Навести перелік документів, які необхідні для експерту-бухгалтеру для перевірки.

Дані для виконання

При виробництві готової продукції прямі матеріальні витрати склали 500000 грн., прямі витрати на оплату праці і пов'язані з нею відрахування - 300000 грн., інші операційні витрати - 100000 грн., змінні та розподілені постійні загальновиробничі витрати - 200000 грн., адміністративні витрати - 300000 грн. Виробнича собівартість продукції на підприємстві складала 1000000 грн.

Вправа 4

Перевірити правильність визначення виплаченої заробітної плати працівникам підприємства за жовтень 2012р. (23 робочі дні) за наступними даними:

1. Директору: оклад 14 000,00 грн., премія 2000,00 грн., сплачує аліменти на двох дітей у розмірі 3000,00 грн., з 3 по 12 жовтня включно був у відпустці за власний рахунок.

Виплачено заробітної плати за даними обліку: 6175,78грн.

2. Головному технологу: оклад 8500,00 грн., з 12 по 31 жовтня включно був у щорічній відпустці. (стаж роботи 16 років 2 місяці).

Місяць	Дохід	Кількість відпрацьованих днів	Місяць	Дохід	Кількість відпрацьованих днів
Жовтень 2011	7200,00	21	Квітень 2012	7900,00	20
Листопад 2011	7500,00	22	Травень 2012	7500,00	19
Грудень 2011	7500,00	20	Червень 2012	8200,00	21
Січень 2012	7800,00	19	Липень 2012	8200,00	22
Лютий 2012	7800,00	20	Серпень 2012	8200,00	22
Березень 2012	7800,00	22	Вересень 2012	8200,00	21

Виплачено заробітної плати за даними обліку: 6954,26 грн.

3. Менеджеру: оклад 3000,00 грн., має двох дітей до 18 років.

Виплачено заробітної плати за даними обліку: 2576,44грн.

4. Пекарю: оклад 3500,00, згідно листка непрацездатності з 12 по 19 жовтня включно хворів. (стаж роботи 5 років 3 місяці).

Місяць	Дохід	Кількість відпрацьованих днів	Місяць	Дохід	Кількість відпрацьованих днів
Жовтень 2011	2200,00	21	Квітень 2012	2600,00	20
Листопад 2011	2200,00	22	Травень 2012	2500,00	19
Грудень 2011	2500,00	20	Червень 2012	2800,00	21
Січень 2012	2800,00	19	Липень 2012	2800,00	22
Лютий 2012	2400,00	20	Серпень 2012	3000,00	22
Березень 2012	2400,00	22	Вересень 2012	3000,00	21

Виплачено заробітної плати за даними обліку: 2562,63грн.

Вправа 5

Назвати способи дослідження документів, які необхідні експерту-бухгалтеру для відповіді на поставлені перед ним питання. Дати відповідь на поставлені перед експертом-бухгалтером питання.

Дані для виконання:

У Печерському окружному суді розглядається справа за позовом ТОВ «Лафорт» щодо стягнення з комірника І.П. Хіміч компенсації збитку у розмірі 2505грн. 06коп. (сума визначена бухгалтером підприємства), нанесеного товариству нестачею цукру на суму 70 грн. Однак .П. Хіміч не згоден із сумою збитку – вважає її завищеною – і подав до суду прохання призначити судово-бухгалтерську експертизу.

Суддя Іванько А.С. виніс рішення про призначення судово-бухгалтерської експертизи для задоволення клопотання.

Перед експертом-бухгалтером О.А. Сидорчук поставлене питання: чи правильно визначена підприємством сума збитку, нанесеного нестачею ТОВ «Лафорт» (відомо, що на момент виявлення нестачі індекс інфляції склав 1,15)?

6.3. Тестові завдання.

1. Які з наведених документів застосовують під час експертизи обліку основних засобів:

- а) видатковий касовий ордер;
- б) розрахунково-платіжну відомість;
- в) акт введення в експлуатацію;
- г) лімітно-забірну картку.

2. Які з наведених порушень характерні для операцій з грошовими коштами:

- а) виплата грошей за фіктивними рахунками та документами, взятими з архіву минулих періодів і використаних повторно;
- б) застосування пільг при оподаткуванні податком з доходів фізичних осіб без наявності документів, що підтверджують пільги;
- в) нераціональне використання матеріальних цінностей у виробництві, порушення норм і лімітів їх відпуску.

3. Які з наведених нижче порушень характерні для операцій з виробництва та реалізації продукції?

- а) випуск та реалізація необлікованої продукції;
- б) необґрунтоване списання МШП;
- в) необґрунтоване списання коштів з поточних рахунків;
- г) нестача та псування товарно-матеріальних цінностей на виробництві.

4. Назвіть основні групи необґрунтованих виплат заробітної плати:

- а) виплати, проведені на підставі документів, складених особами, які не мають на це повноважень;
- б) повторна виплата зарплати тим самим особам;
- в) неправильний підрахунок у платіжній відомості.

5. Які з наведених матеріалів є основними у розслідуванні операцій, пов'язаних з ухиляннями від сплати податків?

- а) первинні документи й облікові реєстри, які підтверджують факти правопорушень з приводу сплати податків;
- б) оригінал акта про перевірку фінансово-господарської діяльності підприємства податковою адміністрацією з усіма додатками;
- в) письмове пояснення керівника, головного бухгалтера та інших матеріально відповідальних осіб;
- г) договори;
- д) аудиторські висновки;
- е) всі відповіді правильні.

6.4. Контрольні запитання.

1. Наведіть перелік і зміст законодавчо-нормативного забезпечення експертного дослідження операцій з грошовими коштами.
2. Назвіть об'єкти судово-бухгалтерської експертизи операцій з грошовими коштами.
3. Методика дослідження безготівкових і касових операцій.
4. Назвіть типові порушення з ознаками зловживань щодо операцій з коштами.
5. Наведіть перелік та зміст законодавчо-нормативного забезпечення експертного дослідження операцій з основними засобами та нематеріальними активами.
6. Назвіть об'єкти судово-бухгалтерської експертизи операцій з основними засобами та нематеріальними активами.
7. Методика дослідження операцій з необоротними активами.
8. Назвіть типові порушення з ознаками зловживань щодо операцій з основними засобами та нематеріальними активами.
9. Наведіть перелік і зміст законодавчо-нормативного забезпечення експертного дослідження операцій з матеріальними запасами.
10. Схарактеризуйте об'єкти судово-бухгалтерської експертизи операцій з матеріальними запасами.
11. Методика дослідження операцій з матеріальними запасами.
12. Назвіть типові порушення з ознаками зловживань щодо операцій з матеріальними запасами.
13. Методика проведення судово-бухгалтерської експертизи виробництва та реалізації продукції, товарів, робіт і послуг.
14. Методика експертного дослідження розрахунків з працівниками з оплати праці.
15. Назвіть типові порушення з ознаками зловживань щодо операцій, пов'язаних з розрахунками з оплати праці.
16. Методика проведення судово-бухгалтерської експертизи правопорушень, пов'язаних з ухилянням від сплати податків.
17. Методика проведення судово-бухгалтерської експертизи фінансових результатів.

Література [2,3,6,8,10,11,17,18,20]

ТЕМА 7. УЗАГАЛЬНЕННЯ ТА ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ СУДОВО-БУХГАЛТЕРСЬКОЇ ЕКСПЕРТИЗИ

Мета заняття – засвоїти порядок складання висновку експертом-бухгалтером та його реалізація в судовому процесі.

7.1. План проведення заняття

1. Висновок експерта-бухгалтера.
2. Дослідження і оцінювання висновку експерта-бухгалтера.
3. Реалізація висновку експерта-бухгалтера в судовому процесі.

7.2. Практичні завдання

Вправа 1

Скласти висновок експерта-бухгалтера, який впливає з проведеного дослідження (див. додаток В).

Дані для виконання:

На дослідження судовому експерту-бухгалтеру поставлене таке запитання:

1. Чи підтверджується документально нестача товарно-матеріальних цінностей на підприємстві «Шанс» станом на 01.11.2013 р.?

На дослідження експерту надані всі необхідні документи. У ході дослідження експертом встановлено, що інвентаризація ТМЦ проводилась на даному підприємстві станом на 01.01.2013 р., а також на 01.11.2013 р.

На підставі наданих на дослідження первинних документів експертом розрахований обліковий залишок ТМЦ станом на 01.11.2013 р. Після зіставлення облікового залишку з даними фактичного залишку експертом виявлені лишки ТМЦ станом на 01.11.2013 р.

Вправа 2

Визначити перелік документів, необхідних для відповіді на поставлені запитання, та оформити клопотання. Скласти висновок за умови, що клопотання задоволено повністю. За наданими документами ці основні засоби відображені в бухгалтерському обліку підприємства «Клен» відповідно до вимог чинного законодавства. У викладенні дослідження зробити посилання на діючий план рахунків та інструкції до нього, а також стандарти.

Дані для виконання:

Для проведення судово-бухгалтерської експертизи 03.03.2013р. до державної експертної установи надійшла постанова прокурора Житомирської області Перетяцько М.В.

На вирішення експертизи поставлені такі запитання:

1. Чи підтверджується документально придбання в грудні 2012р. підприємством «Клен» комп'ютера за договором купівлі-продажу № 765 від 01.08.2012 р. за накладною № 634 від 12.08.2012 р. на загальну суму 7800 грн?

2. Чи відповідно до чинного законодавства складена накладна № 634 від 12.08.2012 р.?

Для проведення дослідження експерту надані:

- Головна книга корпорації «Клен» за 2012 р;
- касова книга корпорації «Клен» за 2012 р.

Експертом 05.03.2013 р. було заявлене клопотання про надання необхідних матеріалів.

Вправа 3

Скласти висновок судово-бухгалтерської експертизи за умови, що на дослідження надані всі документи, в яких знайшла своє відображення вищезазначена господарська операція (див. додаток В).

Дані для виконання:

Для проведення судово-бухгалтерської експертизи до державної експертної установи надійшла постанова прокурора Полтавської області Нещадим Л.П.

На вирішення експертизи поставлено таке запитання:

1. Чи підтверджується документально отримання в серпні 2013 р. підприємством «Берегиня» основних засобів за договором купівлі-продажу № 33 від 01.08.2013 р. за накладними № 76 від 12.08.2013 р. та № 88 від 24.08.2013р.?

Для проведення дослідження експерту надані:

- головна книга корпорації «Берегиня» за 2013 р.;
- касова книга корпорації «Берегиня» за 2013 р.;
- договір купівлі-продажу № 33 від 01.08.2013 р.;
- накладні № 76 від 12.08.2013 р. та № 88 від 24.08.2013 р.;
- бухгалтерські рахунки «Розрахунки з постачальниками та підрядниками», «Основні засоби» за серпень 2013 р.

Вправа 4

З наведеного переліку відомостей обрати ті, що відображуються у висновку експерта бухгалтера. Вказати, до якого розділу відноситься кожне з положень. Відповідь оформити у вигляді таблиці наступної форми:

Таблиця 7

Вступна	Дослідницька	Результативна

Дані для виконання:

- назва та вид судово-бухгалтерської експертизи;
- висновок експерта-бухгалтера;
- пропозиції ревізора щодо призначення судово-бухгалтерської експертизи;
- дані про те, де і ким була винесена постановою про призначення судово-бухгалтерської експертизи;
- дата надходження матеріалів до експертної установи;
- дата підписання висновку бухгалтерської експертизи;

- найменування матеріалів, які передані експерту-бухгалтеру слідчим (судом), спосіб доставки та вид їх упаковки;
- назва особи чи органу, що призначили бухгалтерську експертизу;
- відомості про стан об'єктів дослідження, умови їх проведення;
- розрахунки бухгалтера-експерта;
- довідково-нормативні документи;
- відомості про стан об'єктів дослідження, застосовані методи дослідження, умови їх застосування;
- копії документів, які досліджені експертом або виписки з них;
- відповіді на поставлені перед експертом-бухгалтером питання у порядку їх дослідження;
- описи проведення експертом досліджень.

Вправа 5

Вказати, чи відповідає висновок експерта-бухгалтера вимогам, які до нього висуваються, та чи є правомірними дії слідчого у наведеній ситуації. Відповідь обґрунтувати.

Дані для виконання:

При розслідуванні кримінальної справи, порушеної за фактом виготовлення підакцизних товарів без належного дозволу, слідчим податкової міліції М.В. Лисенком призначено судово-бухгалтерську експертизу. Після її проведення експерт-бухгалтер Н.Л. Бадах передав висновок М.В. Лисенку. Під час оцінки висновку слідчий виявив, що експертом-бухгалтером у процесі дослідження використано первинні документи, які не долучалися слідчим до матеріалів справи. Це стало причиною неприйняття висновку Н.Л. Бадах слідчим і призначення повторної експертизи. Для проведення останньої призначено судового-експерта О.А. Сидорчук.

7.3. Тестові завдання

1. З яких частин складається висновок експертизи?

- а) зі вступної та дослідницької;
- б) зі вступної, дослідницької та результативної;
- в) зі вступної та висновку дослідження.

2. В якій частині вказується назва експертизи, чи є вона додатковою, повторною?

- а) у вступній;
- б) у дослідницькій;
- в) у результативній.

3. В якій частині відтворюється весь процес експертного дослідження?

- а) у вступній;
- б) у дослідницькій;
- в) у результативній.

4. В якій частині вказуються результати, що впливають з дослідження?

- а) у вступній;
- б) у дослідницькій;
- в) у результативній.

5. Які етапи охоплює стадія узагальнення, оцінювання та реалізації результатів судово-бухгалтерської експертизи?

- а) узагальнення результатів;
- б) реалізації результатів експертизи;
- в) систематизації результатів;
- г) складання експертного висновку.

6. За результатами проведеного експертом-бухгалтером дослідження складається:

- а) звіт про результати дослідження експерта-бухгалтера;
- б) висновок експерта-бухгалтера;
- в) довідка про проведену судово-бухгалтерську експертизу.

7. Висновок експерта-бухгалтера надається від імені:

- а) експерта-бухгалтера;
- б) органів, які призначили експертизу;
- в) експертної установи.

8. Висновок експерта-бухгалтера підписує:

- а) тільки експерт-бухгалтер;
- б) представник органів, які призначили експертизу, разом з експертом-бухгалтером.

9. Відповідальність за достовірність і об'єктивність висновку експерта-бухгалтера покладається на:

- а) посадових осіб, які призначили експертизу;
- б) керівника експертної установи та експерта-бухгалтера;
- в) експерта-бухгалтера.

10. Висновок експерта-бухгалтера оцінює орган або особа, який призначив експертизу:

- а) у передбачених чинним законодавством випадках;
- б) у будь-якому випадку;
- в) за письмовим поданням експерта-бухгалтера.

11. Висновок експерта-бухгалтера складається із:

- а) чотирьох частин: вступної, переддослідної, дослідницької та підсумкових узагальнень;
- б) трьох частин: ознайомлювальної, дослідної, підсумкової;
- в) трьох частин: вступної, дослідницької, результативної.

12. Попередження про кримінальну відповідальність експерта-бухгалтера, який проводить дослідження не в залі суду, наводиться:

- а) в ознайомлювальній частині висновку експерта-бухгалтера;
- б) у вступній частині висновку експерта-бухгалтера;
- в) у частині висновків дослідження висновку експерта-бухгалтера.

13. Дослідницька частина висновку експерта-бухгалтера має містити:

- а) відомості про стан об'єктів дослідження, застосовані методи дослідження, умови їх проведення, посилання на ілюстрації та додатки;
- б) короткі узагальнюючі висновки експерта-бухгалтера на поставлені перед ним питання;
- в) перелік питань, які перед експертом поставив суд або слідчий.

14. Питання, які вирішує експерт-бухгалтер з власної ініціативи:

- а) зазначаються у висновку експерта-бухгалтера;
- б) не зазначаються взагалі;
- в) наводяться у дослідницькій частині висновку експерта-бухгалтера.

15. Детальний опис документів, наданих експерту-бухгалтеру для дослідження, наводиться:

- а) в ознайомлювальній частині висновку експерта-бухгалтера;
- б) у дослідницькій частині висновку експерта-бухгалтера;
- в) у вступній частині висновку експерта-бухгалтера.

16. Висновок судово-бухгалтерської експертизи, яку проводили кілька експертів-бухгалтерів, і додатки до нього підписує:

- а) один уповноважений експерт-бухгалтер із групи експертів-бухгалтерів, які проводили дослідження;
- б) керівник експертної установи;
- в) кожен із експертів-бухгалтерів, які проводили дослідження.

17. Вину у привласненні та зловживанні може встановити:

- а) суд;
- б) ревізор;
- в) інспектор податкової служби.

18. Висновок експерта-бухгалтера:

- а) залишається в експертній установі: один примірник — у загальному відділі, а другий — у відділі, де працює експерт;
- б) надається прокурору (один примірник), потерпілому (другий примірник), органу, що призначав бухгалтерську експертизу (третій примірник);
- в) надається органу, що призначав бухгалтерську експертизу (один примірник), залишається в експертній установі (другий примірник).

19. Незгода слідчого з висновками експерта-бухгалтера:

- а) не впливає на сформульовані висновки експерта-бухгалтера;
- б) є підставою для зміни змісту висновку;
- в) може бути підставою для допиту експерта-бухгалтера.

7.4. Контрольні запитання

1. Розкрийте сутність висновку експерта-бухгалтера.
2. З яких частин складається висновок експерта?
3. Схарактеризуйте вступну частину висновку експерта-бухгалтера.
4. Сформулюйте зміст дослідницької частини висновку експерта-бухгалтера.

5. Визначте результативну частину висновку експерта-бухгалтера.
6. В якій частині вказується назва експертизи та чи є вона додатковою або повторною?
7. Як оцінює висновок судово-бухгалтерської експертизи слідчий (суд)?
8. Які етапи охоплює стадія узагальнення, оцінювання та реалізації результатів судово-бухгалтерської експертизи?

Література [7,10,12,13,18]

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Законодавчі та нормативно-правові документи

1. Конституція України [Електронний ресурс] : від 28.06.1996 // Верховна Рада України: офіційний веб-портал. - Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Бюджетний кодекс України [Електронний ресурс] : від 21.06.2001 №2542-111 (зі змінами) // Верховна Рада України: офіційний веб-портал. - Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
3. Господарський кодекс України [Електронний ресурс] : від 16.01.2003 № 436-IV (зі змінами). // Верховна Рада України: офіційний веб-портал. - Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
4. Кодекс України про адміністративні правопорушення [Електронний ресурс] : від 07.12.84 № 8073-X (зі змінами) // Верховна Рада України: офіційний веб-портал. - Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>
5. Закон України «Про аудиторську діяльність» [Електронний ресурс] : від 22.04.93 № 3125-XII (зі змінами та доповненнями) // Верховна Рада України: офіційний веб-портал. - Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3125-12>
6. Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність» [Електронний ресурс] від 16.07.99 № 996-XIV (зі змінами) // Верховна Рада України: офіційний веб-портал. - Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
7. Закон України «Про судову експертизу» [Електронний ресурс] : від 25 лютого 1994 року N 4038а-XII (зі змінами та доповненнями) // Верховна Рада України: офіційний веб-портал. - Режим доступу : <http://www.minjust.gov.ua/1518>
8. Податковий кодекс України [Електронний ресурс] : від (зі змінами) // Верховна Рада України: офіційний веб-портал. - Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

Базова

9. Білуха, М.Т. Судово-бухгалтерська експертиза : підруч. / М.Т. Білуха. – К. : Воля, 2004. — 656 с.
10. Духновська, Л.М. Судово-бухгалтерська експертиза : навч. посіб. / Л.М. Духновська. – К. : НУХТ, 2012. – 143 с.
11. Калмик, М. І. Судова бухгалтерія : навч. посіб. / М.І.Камлик. — К. : Атіка, 2000. — 335 с.
12. Мумінова-Савіна, Г.Г. Судово-бухгалтерська експертиза : навч. посіб. / Г.Г. Мумінова-Савіна. — К. : КНЕУ, 2004. — 268 с.

Допоміжна:

13. Волкова, І.А. Судово-бухгалтерська експертиза : навч. посіб. / І.А. Волкова. – К. : Центр учбової літератури, 2009. — 84 с.

14. Понікаров, В.Д. Судово-бухгалтерська експертиза : навч. посіб. / В.Д. Понікаров. — Х. : ХНЕУ, 2002. — 240 с.
15. Рудницький, В.С. Судово-бухгалтерська експертиза економічних правопорушень : навч. посіб. / В.С. Рудницький, Р.Ф. Бруханський, П.Я. Хомин. — К. : Професіонал, 2004. — 304 с.
16. Савченко, Л.І. Судово-бухгалтерська експертиза : конспект лекцій / Л.І. Савченко. — К. : КНТЕУ, 2001. — 166 с.
17. Сопко, В.В. Бухгалтерський облік : навч. посіб. / В.В. Сопко. — 3-е вид., перероб. і доп. — К. : Техніка, 2000. — 578 с.
18. Судово-бухгалтерська експертиза : навч. посіб. / за ред. Ф. Ф. Бутинця. — Житомир : Рута, 2004. — 460 с.
19. Судові експертизи в Україні: довідник / [авт.-уклад. Кожевніков Г.К.]. — К. : Юрінком Інтер, 2002. — 416 с.
20. Ткаченко, Н.М. Бухгалтерський фінансовий облік. Оподаткування і звітність : підруч. / Н.М. Ткаченко. — К. : Алерта, 2006. — 310 с.
21. Усач, Б. Ф. Аудит і судово-бухгалтерська експертиза : підруч. /Б.Ф. Усач. — Львів : Каменяр, 1998. — 134 с.
22. Чернелевський, Л.М. Аудит : навч. посіб. / Л.М. Чернелевський, Н.І. Беренда. — К. : Міленіум, 2002.— 466 с.
23. Швець, В. Є. Основи бухгалтерського обліку та судово-бухгалтерської експертизи : підруч. / В.Є Швець. — К. : Каравела, 2008. — 240 с.

ПОСТАНОВА

Про призначення судово-бухгалтерської експертизи

м. Київ

30 березня 2012р.

Начальник слідчого відділу податкової міліції ДПУ у м. Києві старший лейтенант податкової міліції Л.С. Бондаренко, розглянувши матеріали кримінальної справи № 358 за ст. 212

ВСТАНОВИВ

Сиротюк Н.А., обіймаючи посаду директора Товариство з обмеженою відповідальністю «Харчовик», яке зареєстроване згідно з розпорядженням № 26 від 5.06.1998 р. Оболонської районної адміністрації м. Києва за адресою м. Київ, вул. Приозерна, 10, свідоцтво № 34510014, будучи посадовою особою підприємницької діяльності, ухилився від сплати ПДВ до державного бюджету в період з 01.01.2012 р. по 28.02.2012 р. у розмірі 76386,20 грн.

Беручи до уваги, що в ході попереднього слідства виявлено суперечності в трактуванні законодавчих актів щодо визначення об'єкта оподаткування для нарахування суми податку на додану вартість, розв'язання яких потребує спеціальних знань, керуючись ст. 75 та 196 Кримінально-процесуального кодексу України

ПОСТАНОВИВ:

1. Призначити у даній справі судово-бухгалтерську експертизу, проведення якої доручити експертам Київського науково-дослідного інститут судових експертиз.

2. На розгляд експертизи винести такі питання:

а) чи відповідає чинному законодавству України розмір сплаченої до бюджету суми ПДВ Товариства з обмеженою відповідальністю «Харчовик» за січень-лютий 2012 р.?

б) чи відповідає порядок, об'єкт і ставка нарахування ПДВ, які застосувало Товариство з обмеженою відповідальністю «Харчовик» у січні-лютому 2012 р., вимогам чинного законодавства України для тих суб'єктів підприємницької діяльності, до яких воно належить за своєю організаційно-правовою формою та розмірами?

3. Копію постанови надіслати:

а) експертам КНДІСЕ.

б) прокурору.

Начальник слідчого відділу
податкової міліції ДПУ у м. Києві (підпис)

Л.С.Бондаренко

ПЛАН-ГРАФІК
проведення судово-бухгалтерської експертизи відповідно
до завдання Лабораторії судово-економічних досліджень
Київського науково-дослідного інституту
судових експертиз Міністерства юстиції України

Від 12 липня 20__р. № 68 у кримінальній справі за звинуваченням
 Коваленко М.О.

Для проведення експертизи встановлено термін 15 днів.

Початок проведення експертизи 13 липня 20__р.

Закінчення проведення експертизи 28 липня 20__р.

Порядковий номер	Найменування робіт	Виконавці (посада, прізвище та ініціали)	Час проведення		Термін (кількість днів)	Примітки
			початок	закінчення		

ВИСНОВОК
судово-бухгалтерської експертизи
у кримінальній справі

Складений 04.04. 2012 р.

У Київський НДІ судових експертиз за постановою слідчого Дніпровського РУ ГУ МВС України в м. Києві від 08.02.2012 р. про призначення судово-бухгалтерської експертизи надійшли матеріали кримінальної справи щодо підтвердження правильності висновків, викладених в акті від 26.01.2012 р. документальної ревізії окремих питань фінансово-господарської діяльності Товариства з обмеженою відповідальністю «Харчовик» за період з 01.11.2010 р. по 01.04.2011 р.

На вирішення експертизи поставлене таке питання:

Чи підтверджується нестача товарно-матеріальних цінностей у Товариства з обмеженою відповідальністю «Харчовик» (м. Київ, вул. Шулявська, 8) за період з 01.11.2010 р. по 01.04.2011 р., яка викладена в Акті документальної ревізії окремих питань фінансово-господарської діяльності Товариства з обмеженою відповідальністю «Харчовик» від 26.01.2012 р.?

Для проведення експертизи надано матеріали кримінальної справи у шести томах і додаткові документи, в тому числі:

- установчі та реєстраційні документи Товариства з обмеженою відповідальністю «Харчовик» (ксерокопії);
- касові книги Товариства з обмеженою відповідальністю «Харчовик» за період з 26.10.2010 р. по 11.05.2011 р.;
- квитанції до прибуткових касових ордерів Товариства з обмеженою відповідальністю «Харчовик» за період з 01.11.2010 р. по 01.04.2011 р.;
- накладні на отримання товару Товариства з обмеженою відповідальністю «Харчовик» за період з 01.11.2010 р. по 01.04.2011 р.;
- товарні звіти Товариства з обмеженою відповідальністю «Харчовик» за листопад 2010 р. та грудень 2010 р.;
- прибутково-видаткові накладні за листопад 2010 р., грудень 2010 р., січень 2011 р., лютий 2011 р., березень 2011 р.;
- картки рахунка 28.2 Товариства з обмеженою відповідальністю «Харчовик» за січень 2011 р., лютий 2011 р. та березень 2011 р.;
- акт інвентаризації товарів Товариства з обмеженою відповідальністю «Харчовик» станом на 01.11.2010 р. (ксерокопія);
- акт інвентаризації товарів у Товаристві з обмеженою відповідальністю «Харчовик» станом на 01.04.2011 р. (ксерокопія);
- інвентаризаційний опис товарів на складі Товариства з обмеженою відповідальністю «Харчовик» станом на 01.04.2011 р. (ксерокопія);
- акт документальної ревізії окремих питань фінансово-господарської діяльності Товариства з обмеженою відповідальністю «Харчовик» за період з 01.11.2010 р. по 01.04.2011 р. від 26.01.2012 р.;
- інші документи (протоколи, пояснення, листи, довідки, розрахунки, заяви тощо).

Під час проведення експертизи використано такі нормативні акти:

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» № 996-XIV від 16.07.1999 р., зі змінами та доповненнями.

2. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку, затверджене наказом Міністерства фінансів України №88 від 24.05.1995 р., зі змінами та доповненнями.

Проведення експертизи та складання висновку доручено науковому співробітнику ЛСЕД КНДІСЕ Сидорчук Катерині Вікторівні, освіта вища економічна, вища юридична, стаж експертної роботи з 2004 р. з таких спеціальностей: 11.1 «Дослідження документів бухгалтерського, податкового обліку і звітності»; 11.2 «Дослідження документів про економічну діяльність підприємств та організацій»; 11.3 «Дослідження документів фінансово-кредитних операцій», свідоцтво № 878.

Експерт попереджений про кримінальну відповідальність за ст. 384 Кримінального кодексу України.

ДОСЛІДЖЕННЯ

Надані документи досліджено методами документальної перевірки та співставлення. Перевірено повноту і правильність заповнення реквізитів документів, відповідність записів у документах вимогам нормативних актів. Порівняно дані первинних документів з даними зведених документів та облікових реєстрів.

За результатами документальної ревізії окремих питань фінансово-господарської діяльності Товариства з обмеженою відповідальністю «Харчовик» за період з 01.11.2010 р. по 01.04.2011 р., проведеною бухгалтером-ревізором Л.О. Петровою (акт від 26.02.2004 р.), загальна сума нестачі товарно-матеріальних цінностей у кіоску становила 64300,10 грн.

Зазначена сума в акті ревізії обґрунтовується наступним:

Перевіркою наданих товарних звітів за листопад-грудень 2010 р. та карток рахунка 28.2 «Товари в торгівлі» за січень-березень 2011 р. з доданими до них накладними і квитанціями до прибуткових касових ордерів встановлено таке:

Залишок товарів в магазині станом на 01.11.2010 р. становить 102128,02 грн. Залишок товару в гастрономі, згідно з бухгалтерськими документами станом на 01.04.2011 р., становить 119116,34 грн. Відповідно до акта інвентаризації, затвердженого директором М.М. Сураєм 03.04.2011 р., у результаті проведеної інвентаризації на Товаристві з обмеженою відповідальністю «Харчовик» встановлено, що станом на 01.04.2011 р. фактичний залишок товарів становить 54821,34 грн.

Нестача товарно-матеріальних цінностей станом на 01.04.2011 р. становить 64300,10 грн.

У результаті дослідження наданих документів та виходячи з вимог нормативних актів, які регулюють ведення бухгалтерського обліку господарської діяльності підприємств, експерт установив таке:

Товариство з обмеженою діяльністю «Харчовик» здійснює свою діяльність згідно зі Статутом, затвердженим засновником М.М. Сураєм

29.03.1995 р. Свідоцтво про державну реєстрацію суб'єкта підприємницької діяльності видане Виконкомом Радянської районної Ради народних депутатів м. Києва № 23165465 від 31.03.1995 р.

Згідно з довідкою з ЄДРПОУ Київського міського управління статистики № 583, видами діяльності Товариства з обмеженою відповідальністю «Харчовик» за КВЕД є:

- роздрібна торгівля в неспеціалізованих магазинах переважно продовольчим асортиментом;
- неспеціалізована оптова торгівля продуктами харчування, напоями та тютюновими виробами;
- інші види оптової торгівлі;
- посередництво в торгівлі різними товарами;
- здавання під найм власної та державної нерухомості виробничого призначення (а. с. 325—326, т. 2).

На підставі наказу №1 від 28.10.2010 р. проведено інвентаризацію товарів Товариства з обмеженою відповідальністю «Харчовик» (а.с. 292, т. 2), за результатами якої складено акт інвентаризації товарів станом на 01.11.2010 р., від 03.11.2010 р., в якому вказано, що вартість фактично наявних товарів становить 102104,16 грн., за даними бухгалтерського обліку — 102128,02 грн. Недостача товарів станом на 01.11.2010 р.— 23,86 грн (а.с. 291, т. 2).

Згідно з актом інвентаризації, проведеної на ТОВ «Харчовик» станом на 01.04.2011 р. від 03.04.2011р. на підставі наказу № 1 від 30.03.2011 р., фактична наявність товару становить 54821,34 грн, за даними бухгалтерського обліку — 119116,34 грн. Недостача товарів станом на 01.04.2011 р. становить 64300,00 грн.

Згідно з Актом документальної ревізії за період з 01.11.2010 р. по 01.04.2011 р. Товариство з обмеженою відповідальністю «Харчовик» отримало товар на загальну суму 249662,83 грн, у тому числі:

- у листопаді 2010 р.	—	на суму 45695,33 грн;
- у грудні 2010 р.	—	на суму 52237,85 грн;
- у січні 2011 р.	—	на суму 44582,08 грн;
- у лютому 2011 р.	—	на суму 53540,54 грн;
- у березні 2011 р.	—	на суму 53607,03 грн.

Товариство за відповідний період реалізувало товарів на загальну суму 232674,51 грн, у тому числі:

- у листопаді 2010 р.	—	на суму 45050,35 грн;
- у грудні 2010 р.	—	на суму 47783,85 грн;
- у січні 2011 р.	—	на суму 44188,43 грн;
- у лютому 2011 р.	—	на суму 42873,34 грн;
- у березні 2011 р.	—	на суму 52778,54 грн.

(До сум реалізації входять суми товару, поверненого постачальникам).

Згідно з Актом документальної ревізії залишок товарів на кінець періоду Товариства з обмеженою відповідальністю «Харчовик» станом на 01.04.2011 р. становить 64295,00 грн (102128,02 грн + 249662,83 грн – 232674,51 грн), зокрема:

- 102128,02 грн — залишок на початок періоду;

- 249662,83 грн — надходження товарів за період;
- 232674,51 грн — сума реалізованих товарів;
- 54821,34 грн — залишок на кінець періоду.

Відповідно до акта інвентаризації від 03.04.2011 р. фактична наявність товару становить 54821,34 грн.

Отже, нестача товарно-матеріальних цінностей у Товариства з обмеженою відповідальністю «Харчовик» становить 64295,00 грн.

В Акті документальної ревізії вказану нестачу товарно-матеріальних цінностей станом на 01.04.2011 р. визначено в розмірі 64300,10 грн (розбіжність становить 5,10 грн).

В акті інвентаризації товарів Товариства з обмеженою відповідальністю «Харчовик» від 03.11.2010 р. вказано, що залишок товарів станом на 01.11.2010 р. становить 102128,02 грн.

За наданими на дослідження та наявними в матеріалах справи накладними експерт встановив, що надходження товарів на Товариство з обмеженою відповідальністю «Харчовик» за період з 01.11.2010 р. по 01.04.2011 р. становить 242255,86 грн, у тому числі:

- за листопад 2010 р. — 44988,64 грн;
- за грудень 2010 р. — 51716,51 грн;
- за січень 2011 р. — 44074,06 грн;
- за лютий 2011 р. — 49856,29 грн;
- за березень 2011 р. — 51620,36 грн.

Відповідно до даних касових книг, прибутково-видаткових накладних і накладних на повернення товару загальна сума реалізованих товарів за вказаний період становить 233317,32 грн, у тому числі:

- за листопад 2010 р. — 44755,02 грн;
- за грудень 2010 р. — 46581,45 грн;
- за січень 2011 р. — 46329,47 грн;
- за лютий 2011 р. — 42873,34 грн;
- за березень 2011 р. — 52778,04 грн.

Вартість залишку товарів на кінець періоду визначається як сума залишку товарів на початок періоду та надходження товарів за період за вирахуванням загальної суми реалізованих товарів.

В акті інвентаризації товарів Товариства з обмеженою відповідальністю «Харчовик» від 03.04.2011 р. вказано, що залишок товарів станом на 01.11.2010 р. становив 54821,34 грн.

Відповідно до ст. 1, ст. 9 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» № 996-XIV від 16.07.1999 р., зі змінами та доповненнями (надалі — Закон № 996-XIV) підставою для бухгалтерського обліку господарських операцій є первинні документи, які фіксують факти здійснення господарських операцій. Первинні документи повинні бути складені під час здійснення господарської операції, а якщо це неможливо — безпосередньо після її закінчення. Для контролю та впорядкування оброблення даних на підставі первинних документів можуть складатися зведені облікові документи.

Первинним документом є документ, який містить відомості про господарську операцію та підтверджує її здійснення.

Відповідно до положень вищенаведеного Закону та Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку, затвердженого наказом Міністерства фінансів України № 88 від 24.05.1995 р. та зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 05.06.1995 р. за № 168/704 (надалі — Положення № 88) первинні документи для надання їм юридичної сили і доказовості повинні мати такі обов'язкові реквізити: назву підприємства, установи, від імені яких складений документ, назву документа (форми), код форми, дату і місце складання; зміст господарської операції; вимірювачі господарської операції (у натуральному і вартісному виразі); посади, прізвища і підписи осіб, відповідальних за дозвіл та здійснення господарської операції і складання первинного документа.

Через недотримання вимог Закону № 996-XIV значну частину накладних не оформлено належним чином, зокрема не зазначено прізвищ осіб, відповідальних за приймання та відпуск товарів.

За результатами дослідження наданих документів встановлено, що залишок товарів станом на 01.04.2011 р. становить 111066,56 грн (102128,02 грн + 242255,86 грн – 233317,32 грн), з яких:

- 102128,02 грн — залишок на початок періоду;
- 242255,86 грн — надходження товарів за період;
- 233317,32 грн — сума реалізованих товарів.

Відповідно до акта інвентаризації від 03.04.2011 р. фактична наявність товару становить 54821,34 грн.

Отже, за результатами дослідження нестача товарно-матеріальних цінностей Товариства з обмеженою відповідальністю «Харчовик» становить 56245,22 грн.

Висновки в Акті документальної ревізії ґрунтуються на зведених облікових документах (товарних звітах, картках рахунку 28.2), у дослідженні експертом використані первинні документи (накладні, квитанції до прибуткових касових ордерів). Розбіжність у розрахунках пояснюється неможливістю порівняти дані всіх первинних документів з даними зведених облікових документів.

ВИСНОВКИ

Розмір нестачі товарно-матеріальних цінностей Товариства з обмеженою відповідальністю «Харчовик» у розмірі 64300,00 грн за період з 01.11.2010 р. по 01.04.2011 р., який викладений в Акті документальної ревізії окремих питань фінансово-господарської діяльності Товариства з обмеженою відповідальністю «Харчовик» від 26.01.2012 р., підтверджується частково в розмірі 56245,22 грн. Розбіжність пояснено в дослідженні.

ЕКСПЕРТ:

К.В. Сидорчук

Довідка: матеріали кримінальної справи в шести томах та надані документи повертаються.